

časnikov v svoji izbi, kjer jih bodo lahko prebirali in se marsikaj važnega učili. Družba ima sploh obširno polje za svoje delovanje. In ker se je vkljub mnogim zaprekam tako dobro začela, imamo upanje, da bode tudi svojemu geslu: „Vse za vero, dom, cesarja“ zvesta, dobro in uspešno napredovala. Sklenilo se je sicer v prvi seji, da bi slovesnost 25. t. m. priredili; a zavoljo nekterih zaprek hočemo to slovesnost preložiti. Zdaj pa še nekaj o zadnjem zborovanji nemškega „šulvereina“ tukaj 11. t. m. Mati celjskega „lisjaka“, „Deutsche Wacht“ se je hvalila, da ima tukaj 150 udov. Naj jih ima! Ali omeniti moram, da so taki, kakor jih mi potrebovati ne moremo, in „šulvereinarjev“ zavoljo njih nikdar zavidali ne bomo! — Slišati je, da bojda celo otroke v „šulverein“ zapisujejo! Pri tej priložnosti se je tudi govorilo. Hudo klestili so po duhovnikih in narodnih učiteljih, da je marsikteremu liberalnemu nemčurčku srce takrat radosti poskakovalo. Sad govora se je še tisti večer prikazal. Nekega tukaj znanega pijanca so tako vneli za svojo reč, da je še v pozni noči razsajal. Govoril je tudi pa doktor Hojzel. Še celo tukajšnji Streiter se je dal zapeljati, da je splezal na govorniški oder. On je svojim poslušalcem govoril o „mračnjakih“ — Finsterlinge — Bog mu greh odpusti, saj res ne vé, kaj dela! Tudi naš „deutscher purgermeister“ je nemški „šulverein“ v svojem govoru hvalil. Za njega bi pa res dobro bilo, ako bi ga šulverein nekoliko lepše pisati naučil!

Od sv. Jurija ob južnej železnici. (Dr. Gustav Ipavič-eva svečanost.) Okolo 1. ure popoldne pričelo se je skupno kosilo ali banket, katerega se je udeležilo do 80 oseb, med temi je bilo blizu 30 kmetovalcev večinoma iz domače fare. Sedelo se je v dveh vrstah, katere ste bili na enem konci zvezani s povprečno mizo. Vrsto napitnic je pričel odlikovanec g. Dr. Ipavic na presvitlega cesarja, katera se je z burnimi „živijo“ sprejela, godba pa je zaigrala cesarsko, katero so navzočni poslušali stojé; od zunaj pa so gromeli možnarji, da je odmevalo na široko. Drugi povzame besedo g. dr. Sernec, predsednik čitalnice celjske; v svojem daljšem govoru posegel je g. govornik nazaj v zgodovino, kjer je še roboval slovenski kmet, kjer se duševno in gmotno zatirani naš narod ni zavedal svoje narodnosti, svojih pravic. Stopili pa so na površje v javnem življenji nesebični, za blagor svojega naroda vneti domoljubi, kateri so nevedno ljudstvo podučevali z besedo in dejanjem ter mu bili pravi voditelji v vsakem obziru. Na slovenskem Štajerji govornik omenja več takih buditeljev, marljivih delalcev, ki so si tudi med ljudstvom pridobili spoštovanje in hvaležnost, med drugimi omenja rajnega Dr. Kočevarja;

med mlajše boritelje za narodno blagostanje pa govornik prišteva g. Dr. Gustav Ipavica, današnjega odlikovanca, spominja se njegovih zaslug, katere si je pridobil kot vrl zdravnik, njegovih milo donečih pesmic, ki se med narodom tako rade prepevajo, njegovo delovanje na kmetijstvenem polji, o sadjereji itd. je ne le v okolici, temuč široko okrog vsem dobro znano. Nadaljeval je naznanja g. govornik, da je čitalnica celjska z ozirom na te mnoge zasluge imenovala g. Dr. Gustav Ipavica svojim častnim članom, ter prečita in potem izroči odlikovancu v imenu čitalnice prekrasno izdelano „diplomo“. Gromoviti „živijo“ odobravanje z rokoploskom po vsej dvorani spremljalo je to slovesno izročitev lepega odlikovanja. Godba, napitnice, čitanje brzojavnih častitek menjavalo se je v kratkih prenehljajih. G. Vučnik je potem nazdravil namestniškemu svetovalcu g. Haasu, župnik vlč. g. Kreft nagovoril je napitnico sodniškemu svetovalcu g. Luleku, namestniški svetovalec g. Haas g. Ipavicu; vitez Berks je v daljšem govoru razvijal težnje po izvršitvi ravnopravnosti posameznih narodnosti v mnogo-narodnej Avstriji, ter napije ministerskemu predsedniku grofu Taaffe-ju, ki je prevzel nalogo ravnopravnost izpeljati pri vseh narodih mnogojezične Avstrije; ta napitnica se je z jako živo navdušenostjo sprejela in še posebno med navzočnimi kmetскими gosti. (Dalje prih.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Državni zbor se je iz lesenjače, katero je znani nemški liberallec Šmerling dal zbiti, preselil v krasno novo palačo, ki je stala veliko milijonov. Predsednik dr. Smolka v svojem nagovoru do poslancev je to omenil in želel, da bi se tam vselej v blagor Avstrije zborovalo. Finančni minister je potem proračun za l. 1884 predložil: dohodkov bo 472 milijonov, stroškov 511, od katerih gre samo na nove železnice in v podporo vsied povodnji onesrečenej Tirolske in Koroške 32 milijonov, tudi za šolstvo se bode več potrošilo. — Rudolfovo železnico na Koroškem in Franc-Jozefovo na Českem nakupi vlada in bo leži tarife znižavala kmetijstvu in obrtnijstvu v korist. — Na dunajskem vseučilišči so nemško-liberalni dijaki tako nesramni, da razsajajo zoper vsakega nemškega profesorja, ki se količkaj Slovanom prijazen kaže n. pr. profesor Maassen, profesor Lorenz. Slednjega so skoraj topli in tako žalili, da je zbolel. Konservativni listi tirjajo, da se ima takšim neredom konec storiti. — Na Štajerskem je veliko kmečkih občin na podlagi nove šolske postave tirjalo polajšav v obiskovanji šol. Liberalni okrajni šolski sveti so pa prošnje zavrgli. Na to se pritožijo občine pri ministerstvu in to je tem prav dalo; polaj-

žbe so dovoljene. — Hrvatski ban je imenovan grof Khuen-Hedervari, madjaron z dušom in telesom, njegovi predstariši so tirolsko-madjar-ske krvi, hrvatske krvi niti kaplje ne glešta. Ta mož, komaj 30 let star, sede se na stol hrvatskih banov, kjer so sedeli slavni Zrinjski, Jelačić. Hrvati so tega silno nevoljni. — Fml. Jovanovič boče spletskega kapitana Kovačevića v Istro izbacniti, Kovačević je pa narodnjak in narodni poslanci hrvatski ga branijo. — Železnica od Budimpešte v Novisad, Karlovec, do Zemuna in Mitrovice je dodelana.

Vnanje države. Ruski car je nemškemu cesarju pismo pisal, v katerem zatrjuje, da Rusija ne misli na vojsko, kar je starega Viljelma vidno razveselilo. Kmalu utegne tudi Rusija dobiti vstavo z državnim zborom in zbornico gosposko, kakoršno mi imamo. — Nemški cesarjevič mudi se še na Španskem. — Zastran preteče francosko-kitajske vojske sklenil je Bismark vojne ladije odposlati, ki bi združene z ruskimi, angleškimi in ameriškimi varovale Evropce, stanujoče na Kitajskem. — Turški sultan se je Mahdija v osrednjej Afriki silno ustrašil, kajti ta namerava čez Rudoče morje mahnoti v Mekko in vse Arabe spuntati zoper Turke. Zato ponuja sultan egiptovskemu vicekralju turških vojakov v pomoč zoper Mahdija. — Tudi Angleži so imeli z afriškimi zamorci prasko ter so 2 mesti zamorski ob Atlantiškem morji razdiali. — Francozi pošljejo 8000 mož na 32 ladijah v Tonking proti Kitajcem, kojih število se množi. Nedavno so ti Francoze napali po so bili tepeni, 200 Kitajcev je mrtvih obležalo. Ves svet je sedaj radoveden, kako se bo francosko-kitajska štrana razmotala.

Za poduk in kratek čas.

Slovenski kmet 1000 let pod nemškim gospodstvom.

III. Od Karla velikega do Presmisla Otokara zgodilo je se Slovencem to, kar še danes bitko dirne vsakega izmed nas: potisnili so nas Nemci nazaj do sedanje narodne meje, ki reže od Radgone nad Arl, Labod, Gospo sveto, Celovec, v Beljak na Koroškem. Iztrebili so naše pleme na Švičarskem, Bavarskem, Predariskem, Tirolskem, Salcburškem, gornje- in spodnje Avstrijskem, pa še iz velikega dela Koroške in Štajerske. Od Premisla Otokara naprej stoji narodna meja nepremaknena z malimi izjemki. No pa res, s českim kraljem Otokarjem Premislom, ki je bil nekaj časa tudi štajerski vojvoda, začela se je Slovencem svitati prvič zarija bodoče boljše osode. Ta vladar je namreč začel meščanstvo nasproti grajščakom podpirati. Tudi je dal mnogim grajščakom roparjem grade razdreti, kar je prvič vbogemu

slovenskemu kmetu namignilo, da ne bode njegovo robstvo vekomaj trpelo, da tudi nemškemu grajščakom in naselnikom utegne doteči njihov čas. Kralj Matjaž bil je ogerski kralj pa ni veliko manjkalo, da bi ne bil postal tudi štajerski vladar. Dosta, slovenski kmet si ga je za vselej zapomnil, ker mu je bil naklonjen ter grajščake brzdal pa tudi opominjal, naj z njim človeški ravnajo. Nekokrat je svoje pridvorske grajščake po mastnem obedu povabil v vinograd. Kralj sam sleče suknjo, vzame motiko in začne kopati. Jednako storiti ukaže grajščakom. Ti so potem za kraljem mahali z motikami trdo grudo in kopali, da so kar sopihali. Potili so se, da so bili mokri kakor miši. Naposled zastavi kralj motiko, se obrne h grajščakom rekoč: glejte, tako težko prideluje kmet, kar vi tako lahko zapravljate; zato imejte usmiljenje z njim. Slovenski kmet pa si je kralja Matjaža dobro zapomnil. Preveč mu je pretresla otožno srce nepričakovana kraljevska blagodušnost. In glejte, čudo! Stotine let vsahnjeni vir pesenski zopet oživi in slavi kralja Matjaža v narodni pesni, ki pripada med najstare, najlepše slovenske pesniške izvide.

Prvi izmed vladarjev iz prevzvišene hiše Habsburške pa se je za kmeta posebno začel zanimati cesar Maksimilijan. Rad se je spominjal tega, da so Habsburški grofi nekdanj plug imeli v svojem grbu in je toraj začel stan, kateri s plugom dela in skrbi za vse druge, bolje čislati in ga podpirati več, kakor vladarji pred njim.

Kakor je namreč Premisel Otokar podpiral meščane proti grajščakom, tako so Maksimilijan in njegovi nasledniki začeli braniti kneta. Ta bramba bila je s prva le neznatna a čedalje obširnejša in krepkejša. Maksimilijan dal je zapisovati v posebne javne knjige — urbarie — posestva grajščakov z vsem, kar imajo od kmeta tirjati po dosedanjej navadi. S tem je hotel zabraniti nadaljšnje preoblaganje kmeta. Štajerskim slovenskim kmetom je še posebič dovolil, da smejo svoje vino vsak slobodno skrčmariti ali pa prodati kolikor le mogoče drago. To prej ni bilo dovoljeno, ampak grajščaki so kmetom vinsko ceno trdno nastavliali, draže ni smel nihče vina inam prodati. Njegov vnuk vojvoda Karl je kmetom dovolil puške imeti in preobilno zverjad streljati. Grajščakom pa je z ostrimi kaznimi se pogrozil, če bi njihova zverjad kmetom preveč škode delala. To je grajščake precej včipnilo. Vendar še huje za nje bilo je posebno sodišče, katero je vojvoda v Gradci ustanovil, namreč: tajno svetovalstvo. To je dobilo pravico in nalog sprejemati pritožbe vsakega človeka zoper grajščake, tedaj tudi od slovenskega kmeta. Takšne naredbe so pa med kmeti hipoma pro-